

PREOTULU ROMANU.

Diariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

INMORMENTAREA CRESTINILORU PRE TEMPULU S.-LUI JOANU CHRYSOSTOMU.

Sembri'a pecatului a fostu mórtea (Rom. 5. 23), carea prin pecatu a intratu in lume. — Mórtea acést'a, cá si pedéps'a pecatului dintru inceputu infricosiata a fostu tuturoru ómeniloru, inca si celoru drepti, cá: Avramu (Fac. 12, 12), Jacovu (Fac. 32, 11) si Ilie (III. Cart. Imper. 19. 2, 3). — Infricosiata fú mai vêrtosu pentru ace'a, pentru-cá cei din legea vechia, necunoscându inca poterea tainei inviarei lui Christosu, incetarea vietiei o-a cugetatu a fire mórte adeverata si nu cá si o trecere din lume, la viéti'a vecinica.

A trebuitu mai antâiu se resara sórele dreptatei cá se lumineze intunereculu mormênturiloru, a fostu de lipsa se vîna in lume Mântuitoriulu cá infricosiarile mortiei se le schimbe in dulcéti'a somnului.

Acést'a e apoi caus'a la ace'a, cà in legea vechia esirea omului din viéti'a, s'a numitu mórte, — mórtea adeverata (Fac. II, 17; Ezech. XVIII. 20; — Ps. XXXIII, 22; 115. 15; — 48. 16; Jov. 3. 23; Fac. 42. 38).

Cându s'a aretatu inse darulu celu mântuitoriu tuturoru ómeniloru, tóte s'au schimbatu, — mórtea inca nu mai este mórte, ci „*adormire*“, „*somnu*“ si „*repausu*.“ — „*Lazaru pretenulu nostru dórme*“ — (Jo. XI, 11), despre fét'a sutasiului díce Christosu érase „*n'a moritu, cè dórme*.“ — „*Noi cari vomu fi remasi nu vomu intrece pre cei adormiti*“ (I. Thess. IV. 14) díce s. Apost. Paulu. Insusi Mântuitoriulu, carele pre sene s'a numitu „*viéti'a si inviere*“ cu mórte pre

mórte a calcatu, si cá „*Inceptorul in viare*“ a dîsu că „*celu ce crede intru mene, si de va mori va fi viu,*“ promitiëndu viétia vecinica.

Si ce este temeiulu acestei schimbari? Ce alt'a, decâtu inviarea ce'a preamarita a Domnului Isusu, si speranti'a inviarei vestite si comprobate, credinti'a altei vietie vecinice, neschimbate. — Invetiatur'a lui Isusu Christosu sigilata cu inviarea s'a si infrumsetiata cu credinti'a vietiei vecinice a datu basericei si lunei atâti'a apostoli, martyri, cuviosi, vergure si santi prealaudati.

Sperarea inviarei intemeiata in inviarea lui Isusu Christosu a domolitu patimele, a schimbatu semtiulu selbatecu, datinele, prejudetiele, superstitiunile irrationale, impreuna cu viéti'a interna a ómeniloru in spiritu si in dreptate, a strformatu viéti'a sociala a popóreloru, introducündu in locu de barbaria — civilisatiune, in locu de selbatacia — blandéti'a si cultur'a spiritului evangheliei.

Câtu de mare e numerulu aceloru popóre, cari au imbraçiosiatu legea lui Isusu Christosu!? Câtu de diferite au fostu natur'a, datinele, viéti'a aceloru popóre!? Si ce face baseric'a? Nu merge orbisiu se stérnga acele datini opuse spiritului evangheliei, ci tóta activitatea s'a si-o indrépta cá acele datine cu spiritulu blândetiei se le straforme, se le aduca in acordu cu adeveturile legeri lui Christosu. Tiénu't'a ei a fostu cá ide'a originala a aceloru datine pagâne, superstitiose, carea in cele mai multe casuri nu au fostu decâtu revelatiunea divina descoperita in paradisu, se-o readuca la curati'a ei originala. Acést'a a fostu si este pâna adi tiénu't'a s. baserice faça de datinele necrestine ale diferiteloru popóre.

Lamuritu se cunósce acést'a din scrierile ss. Parinti ai vécuriloru de-antâiu, cari combatëndu datinele pagânesce observate de catra crestini se nesuescu acele a-le reformá in spiritulu crestinetatei.

De-si ss. parinti cu forti'a oratoriei sacre si cu poterea argumentelor invetiaturei lui Christosu le-au combatutu acele datine: totusi pâna adi se afla urme de acelea mai la tóte popórele, dara mai cu séma la poporulu românescu, — si ce e caus'a? A buna séma forti'a naturala de subsistentia

nationala, iubirea si alipirea la caracterulu nationale stramosiescu, care se manifestéza in acele datini.

In numerulu 3—1887 s'au fostu pertractatu in acésta fóia datinele observate la nunta. — Se consideramu acum'a datinele ce se observáu de catra credintiosii bisericeii vécului 4—5-le la inmortentare.

Scrierile s. Chrysostomu ne voru serví si de asta data de isvoru, din care vomu cunósce nu numai acele datini, ci si modalitatea combaterii si stémpirei acelor'a.

Inse mai inainte de ce am pertractá aceste datine, trebuie se cunóschemu, cá ce a tiénutu s. Chrysostomu despre inmortentarea, respective mórtéa crestiniloru? — si cum s'au indeplinitu, — ce ceremonie sacre s'au observatu la astrucarea credintiosiloru.

I. Despre mórtéa crestiniloru díce: *„Mare mysteriu se cuprinde in cei morti. Spunemi déca siedindu noi, imperatulu ar' chiamá pre cinev'a in curtile s'ale cele imperatesci, dóra acel'a ar' fi de plánsu si de gele? Angerii tramisi din ceriu stáu de faéia, venindu de acolo tramesde catra insu-si imperatulu cá se chiamo pre confratele, si tu plángi? Nu scii ce mysteriu e acel'a? cátu de infricosiatu si spaiméntatoriu, cu adeveratu demnu de hymnuri si de bucuria.“*

„Vrei se scii cá nu e témpulu lacrimeloru? Acest'a e unu mysteriu supremu alu intielectiunei divine. Sufletulu adeca cá si cum ar' parasí o casa merge la Domnulu seu .... merge la alta lumina, se desléga cá si din legaturele temnitiei..... Recugeta ce e sufletulu atunci, in ce admirare, in ce stupóre si in ce bucuria.“..... In acést'a stá mysteriulu mortiei dupa invetiatur'a s. Chrysostomu, deci amesuratu acelu'i'a a trebuitu se fia si inmortentarea.

S. Chrysostomu nu indegetéza cu de ameruntulu ceremoniele inmortentarii, ci numai in termini generali le comemoréza:

Díce adeca:

„Frumóse, demne de ceriu si de bunatatea lui Domnedieu suntu cele díse de catra s. Paulu „Si-i va mántuú pre acei'a, cáti cu fric'a mortiei in tóta viét'i'a loru eráu supusi robiei.“ „Dara voi nu lasati se credemu aceste, opu-

nându-ve pre voi insive cu faptele vóstre: macaru-cà Domnedieu in contr'a acelei'a (datine) multe ajutorintie ne-a datu cá acésta datina se-o strice: (adeca plânsulu si vaietele).

„Spune-mi adeca ce se insemne luminarele stralucitórie? ori nu-i ducemu pre acei'a, cá pre nescari atleti? — Ce apoi innurile? ori nu marimu pre Domnedieu si-i multiamimu, cà pre celu ce a esitu din viétia l'a coronatu si l'a mântuitu de sarcini..... Nu pentru ace'a suntu cântarile, nu pentru ace'a psalmodiele. Aceste tóte suntu semnele bucuriei.“ (Jac. 5. 15.)

Insinua apoi si ace'a cà ce psalmi s'au cântatu, scriendu asia :

„Recugeta ce psalmi canti in acelu tîmpu? „Intórcete sufletulu meu la odichn'a t'a, cà Domnulu bine a facutu tîe;“ — „cà de voiu si umblá in midiloculu umbrei mortiei, nu me voiu teme de rele, cà tu cu mine esti; — „Tu esci scaparea mea de necozulu ce me cuprinde; bucuri'a mea mântuiesce-me de cei ce m'au incungiuratu.“ (Ps. 114, 7; — 22, 4; — 31, 8.)¹⁾

Despre cele ale inmormântarei vorbesce si in altu locu unde asia díce:

„Psalmi, rogatiuni, adunarea parintiloru (preotiloru?) si atát'a multîme a fratiloru, aceste nu pentru ace'a suntu cá se plângi, se te intristezi si se te indignezi, cà se multiamesci celui ce l'a luatu pre celu defunctu.“²⁾

Cându s. Chrysostomu demustra deosebirea intre mórte inainte si dupa venirea lui Christosu scrie:

„Mórtea este óre-si carev'a odichna, sfêrsitul lucruriloru, resplat'a sudoriloru, coron'a si premiulu lupteloru. Pentru ace'a intru inceputu pentru cei morti s'au facutu plângeri si lamentari: acum inse psalmi si cântari de inmuri. Pre Jacobu l'a plânsu 40 dîle, — totu atâte dîle l'a plânsu Judeii pre Moise; si au plânsu, pentru-cà mórtea pre acelu tîmpu a fostu mórte: acum'a inse nu e asia, cà hymnuri, rogatiuni si psalmi, care tóte dovedescu bucuria

---

¹⁾ Hom, IV. in Hebr. 5. T. XII. p. 43. — ²⁾ Concio V. de Lazaro T. I. p. 1020.

fația de ace'a. Psalmii adeca suntu sêmnele animei vesele (Jac. 5, 13). De-ôra-ce ne umplemu de bucuria pentru ace'a psalamu preste cei morti, ce'a-ce ne îndemna că se nu ne infricosiamu de môrte: „Intôrceți — dîce — sufletulu meu intru odichn'a t'a, pentru-câ Domnedieu bine ti-a facutu tîe!“ Vedi dara că môrtea este binefacătore si odichna, celu ce adeca a intratu intrace'a odichna, a repausatu de lucrurile s'ale, că si Domnedieu de ale s'ale.¹⁾

Din aceste se cunósce, că pre tîmpulu s. Chrysostomu, inmormentarile s'au facutu cu cantari de psalmi, intre rogatiuni. Éra psalmii ce s'au cantatu au fostu mai acei'a că si ce'a ce se canta adi. (Vedi la inmormîntarea mireniloru si a preotiloru. — Euchologiu.)

Se cunósce mai departe si ace'a, că la inmormîntari se aprindeáu lumini că si adi, cându nu numai la cosciugulu celui repausatu ardu lumini, cî cu ocasiunea petrecerei mortului preotii, ministrantii si alti crestini pórta lumini.

Dara cari eráu datinele acele observate la inmormîntare, care le combate s. Chrysostomu?

II. La Romanii vechi cându se faceá conclamarea mortului, neamurile se vaietáu si in modu estraordinariu plîngeáu. La pomp'a funebrala eráu conduse tibicine séu flueratori si bucinatori, si prefice séu muieri plîngătorie conduse pre bani si mimi. — Mai erá si ace'a datina, că in semnulu intristarei muierile despletiau pèrulu, desveliau braçiele, éra barbatii umbláu cu capetele acoperite si portáu vestminte de giele.

Unele cá aceste datine se paru a fire fostu observate de cătra crestinii de pre tîmpulu s. Chrysostomu, — care apoi le combate in modulu urmatoriu:

a) *Plansulu inmoderatu séu tânguirea.*

„Acum'a — dîce s. Chrysostomu — afara de alte rele si unu morbu alu muieriloru a intratu. Pentru-câ in gele si in plânsu affectéza ostentare, braçiele le descopere, pèrulu 'lu despletescu, faci'a o sfasia (schimosescu); altele din dorere, altele din ostenéla, éra altele cu scopu nerusinatu, la vederea barbatiloru 'si desvalescu braçiele. — Ce

¹⁾ De s. Bernice et Prosdice 3. T. II. p. 634.

faci o muierē? „Te desvelesci in locu publicu, care esci medulariulu lui Christosu, si ace'a faci in publicu in presenti'a barbatiloru? Pèrulu 'lu despletesci, hain'a o rupi, mare tânguire faci, chorulu (adunarea) 'lu prefaci in circu, si areti imaginea acelorū prevestitòrie (vragitòrie) si nu cugeti cã vatemī pre Domnedieu? Ce nebunia e acést'a? bre nu voru rîde pagâniī, ori voru cugetã cã credinti'a nõstra e fabula? Pentru-cã voru dîce: nu este inviare; cã dogmele crestiniloru suntu ridicule, insielatiuni si mintiuni. Si cã si cum dupa vieti'a acést'a nemica nu ar' fi, asia gelescu la densiī muierile; nu бага in sēma cele dîse in scripturi, ele comprobéza cã tôte acele suntu numai facturi. Cãci de ar' crede cã cel'a ce e mortu, nu e intru adevēru mortu, cã numai trecutu la o viētia mai buna, nu l'ar' gelī cã pre unulu care mai multu nu mai traiesce, nu s'ar' sfasiã ast'feliu, neci ar' emite cuvinte pline de necredintia; nu te voiū mai vedē, nu te voiū mai recâscigã! La dēnsiī tôte suntu fabule. Déca nu credu cē'a-ce este capulu toturorū bunatãtilorū, cu atãtu mai puçinu voru crede cele lalte.“

(Muierile acele) „dîcu si unele cuvinte ridicule si pline de prostia. Domnulu a dîsu „Fericiti cei ce plângu“ vorbindu despre acei'a cari plângu pe cat'le, dara nime nu plânge cu ace'a gele neci grigesce se piēra sufletulu! acést'a nu ni s'a demandatu se facemu si totusi facemu.

„Ce — vei dîce — dóra nu-i iertatu se plângemu pre ómeni? acést'a nu-o oprescu, cã numai schimosirile si plânșulu inmoderatu.“¹⁾

La acelu locu unde s. Chrysostomu esplica tain'a inviarei din morti a fetei sutasiului (Math. 9, 23), facîndu comparare intre fat'a reinviata si sufletulu reinviatu, asia scrie:

„Acē'a, carea a inviatu, éراسi a moritu, — éras sufletulu teu de vá invia, va remãné nemoritoriu. Neme se nu plânga dara de aci inainte neci se lamēnteze, nime s; nu calumnizeze invingerea lui Christosu, pentru-cã Elu a invinsu mórtea. Pentru-ce plângi dara indesiertu? Mórtea

¹⁾ Hom. 62 in Joan. T. VIII. p. 346 seq.

s'a prefacutu in somnu. Ce te vaieti si gelesci? De-o ar' face acést'a pagânii, ar' fi de rîsu: cându inse acést'a asia de urîtu se face de catra celu credîntiosu, ce escusare se aiba?"

„Pagânii cari nu sciu nimic'a despre inviare, au aflatu modu de mîngaiare dîcîndu: sustiene cu taria, c'ea ce s'a facutu nu-lu poti schimbá cu vaiete; dara tu carele audi preceptele unei invetiature (filosofie) mai sublime si mai folositóre, nu te rusinezi a face lucruri mai urîte decátu cum facu pagânii? Sustiene cu taria cà a-buna-séma va inviá, — dórme fetiór'a si nu e mórta, se odichnesce dara n'a peritu. Vá primí inviere, viétia vecinica, nemorire si sórte ângerésca. Nu audi ce se dîce in psalmi (se cînta la inmorméntare): „Intórcete sufletulu meu s. c. l.“ (Ps. 114, 7.)¹⁾

Esplicîndu cuvintele s. Ap. Paulu „doru avêndu se me liberezu si se fiu cu Christosu“ (Philips. I. 23), asia repróba datin'a plîngerei inordinate:

„Se nu plîngemu pre toti, cî pre cei ce au moritu in pecate . . . se plîngemu, inse nu fara cuvenintia, nu adeca despletindu pèrulu, nu descoperindu braçiele, nu schimosindu faci'a, nu imbracîndu vestminte negre, cî in anima se versamu cu linisce lacreme amare. Pentru-cà si fara de acést'a pompa e iertatu a plînge, éra nu a-si bate jocu, de-óra-ce cele ce se facu de catra unii, nu se deosebescu de jocurile pruncilor.“²⁾

S. Parinte Chrysostomu inse nu numai cà combate datin'a tângu rei nemoderate, cî combatêndu o si condémna amenintiându cu censur'a ecclesiastica.

„Ce e mai urîtu si mai necuvenintiosu (decátu tânguirea). Credeti-mi cà unii cá acei'a pre tîmpu indelungatu ar' trebui se se alunge dela baserica. Pentru-cà cine suntu demni de a fi asia geliti decátu acei'a, cari se temu si se infricosiéza de mórte, si nu credu intru inviare . . . . .“

„Recugeta ce canti atunci (Ps. 114, 7; 22, 4; 31, 8), si ce însémna acesti psalmi. Dara nu bagi de séma si esci cá si imbetatu de geale. Atunci celu puçinu considera cu diligentia

¹⁾ Hom. 310 al. 32. in Math. 3. T. 7. p. 374. — ²⁾ Hom. 3. in Philips, 4. T. XI. 203.

inmormântările altor'a, cá in ale t'ale se affi leacu. „*Intórcete sufletulu meu intru odichn'a t'a s. c. l.*“ (Ps. 114, 7) si totusi lacrimezi, — óre nu suntu aceste jocuri simulare teatrale? Pentru-cá de credi intru adeveru cele ce díci, fara de nici o ratiune gelesci si te tânguiesci, éra déca numai simulezi, iai in batjocura si cugeti acele a fire fabule, pentru-ce cânti, pentru-ce suferi pre cei de fația, pentru-ce nu alungi pre cei ce psaléza?.....“

„Acum'a numai admoniezu, dara cu têmpu mai cu strictétia voi combate acelu lucru. Cáci me temu, cá nu cumv'a in acestu modu se între cev'a morbu in baserica.“ *)

(Va urmá.)

DESPRE CELE PATRU BASERICE MYSTICE. **)

Tóta cas'a se zidesce dela cinev'a, éra celu ce a facutu tóte Domnedieu este. (Evrei III, 4.)

Loculu acel'a alu cultului publicu divin, care 'lu numimu baserica, este locu sântu si sântítu, cáci prin impartasirea caracterului sântírei, deosebindu-se de cátra celelalte zidiri, e dedicatu spre anunierea marirei lui Domnedieu, spre eserciarea pietatei, spre promovarea sântírei si a mântuirei nóstre.

Cu câtu mai sânta si preamarita este si trebue se fia inse baseric'a ace'a nefacuta de mâna, carea nu numai cá e dedicata Domnului, cì e intemeiata, e edificata de catra insusi Domnedieu.

Si carea e acést'a baserica minunata, — acestu locasiu mysticu alu lui Domnedieu?

In tain'a economiei legei nóue, atare baserica minunata si mystica este: Christosu, — Preasânt'a Vergura Mari'a, — lumea — si credintiosii. Tóte aceste suntu intemeiate de catra insusi Domnedieu.

*) Hom. 4 in Hebr. 5. T. XII. p. 43.

**) Se póte potriví si cá predica la sântire de baserica.

Se cunoscemu dreptu ace'a marirea acestoru 4 baserice mystice.

I. S'a dîsu cã baseric'a mystica este Domnulu nostru Isusu Christosu, — adeca dupa firea s'a cea omenésca. Marturia despre acést'a avemu chiar' pre Mântuitoriulu Christosu, carele despre sene a dîsu: „Stricati acésta baserica, si in trei dîle o voiú zîdí pre ea.“ (Joanu II, 19), ce'a-ce a dîsu de baseric'a trupului seu. — Baserica mystica cu adeveratu este firea cea omenésca a Domnului nostru Isusu Christosu, pentru-cã de-o parte intr'ace'a prin unire ipostatica s'a asediatu *Cuvêntulu* lui Domnedieu, — intru ace'a fara schimbare séu amestecare a locuitu „tóta plinirea domnedieirei trûpesce“ (Col. II; 9. Cfr. I.), adeca in modu realu si substantiale, nu numai in sufletu, cî si in trupu. — Éra de alta parte firea cea omenésca a Mântuitoriului este baserica mystica, pentru-cã precumu baseric'a cea destinata spre eserciarea cultului divinu amesuratu sublimitatei ei e ornata si infrumsetiata: asia de ornata si infrumsetiata a fostu si firea cea omenésca a Domnului nostru Isusu Christosu cu totu feliulu de vîrtuti, si inca in modulu si gradulu supremu.

Dara afara de ace'a, precumu baseric'a crestina are se fia sântîta si dedicata Domnului, si prin consacrare se face apta cã se fia locu curatu si bineplacutu Domnului, se fia locu sântu si alesu spre mijlocirea iertarei pecatelor, spre offerirea sacrificiului si spre innaltiarea rogatiuniloru: asia potemu se dîcemu si despre corpulu Domnului Isusu Christosu, cã este o baserica adeverata.

Pentru-cã corpulu celu preasântu alu Mântuitoriulu este fara macula, si de curgerea pecatului neprimitu, — prin offerirea acelui corpu lumea intréga a câscigatu deslegare de blastemulu osendirei si iertarea pecatelor. Prin cine altulu decãtu prin Mântuitoriulu Christosu aredicamu rogatiunile nóstre, cã acele sântîndu-se, óre-si-cumv'a in si prin trênsulu se afe ascultare la Tatalu celu cerescu, cãci precumu insusi Mântuitoriulu a dîsu nimene nu póte vení la Tatalu fara numai prin Fiiulu, elu ne-a ascuratu, cã ori-ce vomu cere intru numele Lui, vomu dobândí. — Si déca in baseric'a crestinésca in mare parte se plinesce sacerdotiulu legei nóue;

asia a plinitu si Christosu in trupulu seu sacerdotiulu celu domnediescu, cându pre sene senguru s'a offeritu Tatalui, aducându in trupulu seu o unica jertfa spre rescumperare eterna.

In urma numai o asemenare se facemu inca cu baseric'a cea majestósa a legeri vechi edificata de càtra Solomonu.

Despre acésta baserica se dîce in s. scriptura cà „ciocanu, secure, si tóta unélt'a de fieru nu s'a audîtu in casa cându s'a zîditu“ (III. Imper. VI, 7): asia s'a facutu si trupulu lui Christosu in pântecele celu pururea fetiorescu alu Mariei. — S'a facutu adeca fara ispita barbatésca, fara conlucrare omenésca, cî numai cu poterea si cu lucrarea Spiritului sântu.

Baseric'a lui Solomonu fû despoiata si ruinata decàtra inimici, — dara ace'a éra-si s'a restituitu in frumseti'a ei cea de-antâia. Óre nu s'a întêmplatu asia si cu trupulu lui Isusu? — Trupulu celu sântu alu Acelui'a prin patimele cele infricosiate s'a despoiatu cãtu nu aveá chipu nici frumsetia, dara cu nespusa marire s'a reinfrumsetiatu, rezîdin-du-se intru inviare.

II. O alta baserica mystica o potemu numí pre Preacurat'a Vergura si singura binecuvêntata Maria. — Si cum?

Acést'a in destulu si preabine o potemu cunósce din officiulu sacru alu cultului divin. — Pentru-cà nu este dî, nu e serbatóre in anulu basericescu, intru carea s. baserica publice si solemnu se nu marturisésca, se nu preainaltie pre Mari'a, cá „locasiulu lui Domnedieu“ — „asiediare domnediesca“, „baseric'a insufletîta a marelui Imperatu,“ — cá pre o „locuintia nespurcata a Spiritului sântu,“ — „baserica neintinata“ — „cortu cerescu“ s. a.

Si óre pentru-ce i-se dáu atari numiri sacre Mamei lui Domnedieu — Mari'a?

Pentru-cà pântecele celu sântîtu si curatîtu alu Ei, prin venirea Spiritului sântu, baserica incapatóre de Domnedieu, — camara de Domnedieu lucrata, si locasiu lui Domnedieu s'a facutu, portându intru sine pre celu mai'nainte de veci Domnedieu (Nasc. od'a 7. Martie 25), si prin acést'a

portare, in trupulu seu a celebratu mysteriulu celu infricosiatu si minunatu alu intruparei.

Baserica mystica este Preasânt'a Vergura Mari'a si pentru ace'a, pentru-câ, precum baseric'a cá si casa alésa a lui Domnedieu e curatîta si dedicata Domnuului: asia e si cu Preacurata Mari'a. — Ea cá o domnedieésca mirésa a Spiritului sântu, cá fic'a Tatalui si Mam'a cea sânta a Cuvântului domnedieescu, cu bunavointi'a Tatalui, cu alegerea Fiiului si cu lucrarea Spiritului sântu, din pântece s'a sântîtu Domnului, — sufletulu Ei a fostu plinu de darulu cerescu, éra trupulu de curgerea pecatului neprimitu. — Ea singura s'a pazitu, nepatata, nevatomata, sânta, curata, plina de marire domnedieésca, si impartasita de tóte darurile ceresci.

Precum imperatulu Davidu a adunatu multîme mare de lucruri pretiósse cá se se zidésca cas'a Domnului fórte marita si vestita in totu pamêntulu (I. Paral. 22): asia a binevofitu se adune si Domnedieu prin adumbrirea Spiritului sântu tóte bunatatîle si multîmea daruriloru s'ale intru Preasânt'a Mari'a, cá se fia casa fórte marita a Marelui Domnedieu.

Pre lînga acést'a, baseric'a este locul rogiatînei, alu sacrificiului si alu mântuirii, — in baserica se inaltia rogiatînea càtra Domnedieu, si se scobóra darulu cerescu.

Si cine e Prea s. Mari'a, — decátu mam'a indurarei, scaparea si mântuirea credintiosiloru, — prin trêns'a de se aduce Tatalui cerescu rogiatînea cea pia a crestiniloru: nu voru fi trecute cu vederea suspinurile acelor'a, cá Fiiulu va ascultá rogiatînea mamei.

III. Lumea acést'a inca se póte numi, cá o baserica minunata si mystica.

„O Israile! — strigá Prof. Baruchu (III. 24 seq.) — câtu e de mare cas'a lui Domnedieu si de lungu locul agoniselei Lui, — mare e si nu are sfêrsitu, innaltu si nemesuratu.“

Cu adeveratu asia este lumea acést'a, — pentru-câ intrêns'a Domnedieu in totu locul e de façia, — tóte vestescu, poterea, marirea, intieleptiunea, bunatatea si indurarea Lui cea nemesurata. Nu numai, ci lumea acést'a s'a prefacutu, s'a sântîtu de baserica si prin ace'a, cá Mnelulu celu nevinovatu, Fiiulu si Cuvântulu lui Domnedieu, nu in locu aco-

peritu, — nici in cetate, ci afara de cetate (tabera), sub ceriu liberu s'a sacrificatu pe sine Tatalui cerescu, — sângele Lui celu preasântu a udatu pamântulu, si prin acést'a aceluia s'a impartasîtu curatîre si sântîrea mântuirii.¹⁾

De aci se esplica apoi acelu consensu alu crestiniloru dintâiu, cari la obiectiunea pagâniloru cá si cum crestinii nu ar' avé baserica, raspundeáu, cà pentru ei lumea inca e baserica sânta.

Alt'cum asemenându baseric'a crestinésca cu lumea acést'a vediuta, — s'ar' poté díce cà ace'a intru constituirea si frumseti'a s'a cuprinde in sine refrângerea stralucirei, óre-si-cumv'a este chipulu lumei intregi. Si cum? Éta :

Lumea se imparte in trei (3) pãrti: — in sublunaria carea consta din elementele lumei, — in lume cerésca, constata-tória din firmamentu (taria) si corpuri ceresci; — si in cea supralumésca, séu ceriulu empyricu. Acestei trei impartîri se vedu a corespunde si despartîrile din baserica. Anume: celei dintâiu corespunde foisorulu (tind'a) basericei, intru care se sustièneáu cei neinitiati si penitentii, — celei de a dóu'a corespunde nai'a basericei, destinata pentru cei luminati (botezati) si curatîti, — éra celei de a trei'a corespunde sântele sânteloru adeca sacrariulu séu tribunalulu celu sântu, unde se plinescu cele sante.

Misticii inse mai afla si alta asemenare cu multu mai procsima intre baserica si lumea acést'a. Dícu adeca cà :

Acoperementulu basericei este chipulu tariei si alu ceriului de-asupr'a universului, — stelele ceriului suntu candelule, — norii cei frumosi si colorati suntu tapetele, — muntii pre carii se paru a se radîmá ceriulu suntu paretii basericei, — padurile si bercurile suntu picturile in baserica, — marea si riurile suntu chipulu baptisteriului, ploile stropire cu apa sântîta, — pamântulu e padimentulu basericei, — aerulu, ap'a, padurile, muntii, pescerile, cetatîle se respresenta prin scaune, — altariele pamântului suntu basericele (si si altariale celoru alalte zîdiri), — preotii suntu ómenii, cantorii paserile, poporulu fierele, tunetulu campa-

---

¹⁾ S. Chrys. Hom. II. De cruce et Latrone 1.

nele, lucrările tuturor creaturilor sunt rugămintele (câci cându 'si implinesc scopul la care sunt create, lauda pre Domnedieu, de unde si psalmistul provóca tóte zîdirile la laudarea lui Domnedieu — Ps. 150), — contiunea e inventiatur'a ce-o potemu luá din cele create de cãtra Domnedieu, care cu o anima vestescu maririle Lui, asia de es. marimea marei si a pamântului ne revóca in memoria puterea cea nemesurata domnedieésca, — sórele, lun'a, stelele si florile marturisescu de splendórea si frumseti'a cea negraita, — asediarea cea minunata, compunerea, subtilitatea, varietatea si ordinea cea admirabila a lumii aréta intieptiunea cea necuprinsa, — provedinti'a cerésca se vestesce prin sustiênerea tuturor, — éra perfectiunea domnedieésca o cunóscemu din perfectiunile fapturilor. — Prin tóte aceste se cunosc cele nevedite ale lui Domnedieu. — (Rom. I.)¹⁾ — In urma:

4) cá baserica mystica se mai póte considerá inca si fie-care crestinu dreptu credintiosu. Acést'a o adeveréza s. Paulu Ap. cându díce: Au nu sciti cá sunteti baseric'a lui Domnedieu (I. Cor. III, 17) si Spiritulu lui Domnedieu locuesce intru voi“ cá „voi sunteti baseric'a Domnului celui viu“ (II. Cor. VI, 16).

Si cum? Asia cá Domnedieu locuesce intru celu dreptu prin darulu seu, — ámbra intru animile nóstre prin faptele credintiei, sperarei si ale iubirei, prin meditarea lucrurilor celoru sânte, — Spiritulu lui Domnedieu reside intru noi prin s. cuminecatura carea ne intaresce, ne indémna spre cele ale vîrtutíloru, cá se ne facemu omu deplinitu si poporu alesu alu lui Domnedieu.

Dara afara de aceste nici cá se póte negá cá din credintiosulu nu ar' fi asemenea basericeii. — Câci ce e trupulu nostru decátu cas'a sufletului, carea de-si prin mórte se strica dara éra-si se reinoesce la inviare. — „Scimu — díce s. Ap. Paulu cá déca se va stricá cas'a nóstra cea pamântésca a locasiului acestui'a, zîdire dela Domnedieu avemu, casa nefacuta de mâna, vecinica in certiuri.“ (II. Cor. V. 1.) In fiesce-care credintiosu, anim'a este preotu, sufletulu altariu intru care foculu iubirei neincetatu are se arda (Levit. 6),

¹⁾ Cfr. Math. Fabri s, J. Concionum opus. Parisiis 1881.

gur'a e catedr'a, limb'a predicatoriu, ochii feresti, urechile porti sânte prin care are se intre la sufletu cuvântulu mântuirii care e din audîre, — trupulu si ósele suntu petrile cele de zîdire, éra capulu cu peri este acoperisiiu.

Este inse inca si o alta ratiune pentru care credintiosulu se pôte numi baserica mystica. Adeca: credintiosulu se initiaza, se dedica Domnului prin s. botezu, baseric'a prin consacrare ori binecuvântare, — dupa cadere in pecate ne curatîmu prin inpartasirea s. penitentie, éra baseric'a spurcata prin cev'a fapta publica de necuratîa, se espiaza prin o noua binecuvântare.

Séu, precumu dîce s. Augustinu¹⁾: „De câte-ori comitemu pecatu ori cu cugetulu, ori cu cuvântulu séu cu fapt'a, stricamu baseric'a lui Domnedieu si celui ce locuesce intru noi i facemu nedreptate, — asia se spurca si baseric'a cea zîdita prin fapte pecatóse publice cu care se vatema dreptulu si sântî'a lui Domnedieu care locuesce intr'êns'a. —

Aceste fiindu cele patru baserice mystice, judece dara fie-care credintiosu că cu căta pietate, cu căta frica fiésca are se le pretiuésca! Recugete mai alesu cei alesi in sórtea Domnului spre sevêrsirea taineloru, că in ce chipu au se plinésca dorintî'a si chiamarea cea sânta a loru. Unulu fiesce-care crestinu, de ori-ce trépta si etate aducîndu-si aminte de chiamarea sperarei s'ale are se se inchine inaintea basericei celei mai présânte mystice, adeca inaintea lui Isusu Christosu, — cu umilintia, cu credintia si cu anima curata are se se plece inaintea Lui marindu si preainaltiându domnedieirea Lui. Fie-care fiu credintiosu alu basericei are se onoreze si se preainaltie a dóu'a baserica mystica indomnedieita, adeca pre Preasânt'a Maria, cu supunere fiésca, caritate si incredere sincera se se apropie la sênulu ei de mama, si se se nisuésca a se infrumsetiá cu vêrtutile ei de curatîa fetiorésca. — Unulu fiecare omu si sufletu crestinescu prin considerarea basericei a trei'a mystice, adeca a lumii se se inaltie la cunóscerea marirei lui Domnedieu, se vestésca poterile Lui, éra bunatatile acelei'a se le folosésca spre laud'a Domnului, spre mântuirea s'a sufletésca. — Si in urma

---

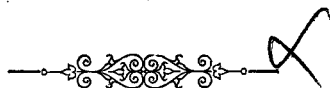
¹⁾ De tempore Sermo 210.

toti impreuna se se scobóre in baseric'a, in conscienti'a sufletului seu; si precum Profetulu Ezechielu din mandatulu Domnului a sapatu in paretii bisericeii, cá se cunósca fara-de-legile si spurcatiunile poporului israelitenescu (VIII. intregu): asia se sape fiesce-carele in anim'a s'a dóra, va cunósce câte nedreptati, reutati, fara-de-legi spurcatiuni, ocará (cá totu atâte fiere) se afla intrêns'a, va aflá dóra pre cei cumparatori si vëndiatori carii spurca ace'a baserica, — éra atunci, cá si Domnulu nostru Isusu Christosu óre-cându, se iee sbiciulu curatíei si se scóta de acolo pre lucratorii diavolului, — iee matur'a cá se mature spurcatiunea, cá venindu Domnulu marirei se-o gasésca curatíta, si se-si faca locasiu intrêns'a.

Jud'a (Machaveulu) batêndu taber'a vrașmasiului „s'a suitu in muntele Sionului, si a vediutu sântieni'a pustêita, jertfelniculu spurcatu, — portile arse; si camerile surpate. (I. Machav. IV, 37 seq.) Asia este datoriu fie-care credintiosu, se se suie in conscienti'a s'a, carea este muntele celu sântu alu viétiei, si de va aflá acolo o atare pustiire si desolatiune a sântiei, vêrtutíle arse, darulu cerescu selbatecitu si pierdutu, éra fara-de-legile cá nescari tufe crescute: — cadiendu cu faci'a la pamêntu infrânga-si anim'a, rumpa legatur'a si hain'a nedreptatíloru, plânga lacrimi de dorere, puna nu cenusia, ci penitencia sincera in sufletu (I. Mach. IV), se re'noiésca sântele bisericeii sufletului seu, infrumsetiându de nou cas'a lui Domnedieu, care locuiesce intru elu.

(Math. Fabri).

J. Borosiu

Predica la santire de baserica.

Scrisu este: cas'a mea este casa de rogatiune. Ev. Luc'a c. XIX. v. 46.

Noi serbamu astadi serbatórea sântírei bisericeii nóstre. Judeii cei vechi inca aveáu un'a baserica, dara numai un'a in tóta tíer'a; noi avemu nenumerate, pentru-cá fie-ce baserica, fie-ce capela, unde se pastréza prea-sântulu sacramentu alu Eucharistiei — este cas'a lui Domnedieu. Cu totulu

alta forma aveá templulu din Jerusalimu, si éra-si alt'a au basericele nóstre. Acést'a se deduce din diversitatea servi-tiului divin. Acolo la Judei se sacrificáu animale; si tre-buiáu se fia staule, spre a conservá animalele pâna la sa-crificare; trebuiá se fia apa viaa purgatóre, spre a curatí sângele si alte uritiuni. Acolo trebuiá se fie un'a macelaria spre a ucide animalele, a le despoiá de piele si a le taiá in bucati. De ace'a templulu in sine erá micu si incungiuratu cu trei vestibule largi (portice) si alte edificie laterali. Noi inca sacrificamu in basericele nóstre, dar' sacrificiulu nostru e nevedutu, e spiritualu; noi vedemu din elu numai formele panei si a vinului. Noi toti trebuie se intramu in baserica, spre a fi de fația la sacrificiu, la rogatiuni si la cuvântulu lui Domnedieu. Pentru ace'a basericele nóstre suntu mai spatióse decâtu templulu judaicu. Deci se consideramu cu acést'a ocaziune basericele nóstre in architectur'a loru, si anumitu form'a si pusetiunea loru! Fiti cu atentiune!

I.

Basericele de comunu se edifica in form'a unei nài (co-rabii); inceputulu si capetulu suntu mai ânguste, ér' midilocu mai largu; pentru ace'a partea acést'a a basericei adeca midiloculu se numesce: naia. Nàile pórtá negótie din o parte a lunei in ce'a lalta; adese-ori luni, jumetate de anu séu si mai multu petrecu in caletoriele loru; cu septemânile si lunile nu vedu nice-o insula, nice-o tíera, si totu-si ajungu securu la locul destinatiunei loru; ele nu ratacescu, de-si nu vedu nimicu decâtu ceriu si apa. Nàierii se indrépta in cursulu loru dupa compasu, séu dupa aculu magneticu, care cu unu capu (vervu) aréta spre médiadî cu altulu spre média-nópte.

S. baserica are mare asemenare cu nài'a carea pórtá ómeni si negótie preste abisurile cele infiorátore, si cu securitate i duce la locul destinatiunei loru. Nu fara de scopu a alesu Isusu óre-cându nài'a s. Petru spre a invetiá de acolo multímea popóreloru dela tiermuri. Form'a nàiei ce o au edificiele nóstre basericesci simboliséza baseric'a cresa-tina. Basericei i-a concrediutu Isusu s. s'a religiune si tesaurii rescumperarei s'ale; cá pre acele se le pórté la tóte

popóarele de pre pamêntu, intocm'a cá un'a naia incarcata cu negótia (marfe). Basericei i-a dispusu Isusu a impacá pre ómeni cu Domnedieu si preste abisulu iadului si condamnarei (osêndeii) a-i duce in ceriu.

Noi suntemu destinati pentru ceriu, cá negótiale unei nâi pentru unu anumitu portu; baseric'a are midilócele de a ne fericí. Ea asemenea unei nâi pre toti acei'a, cari se lasa conducerei s'ale, i duce la scopulu loru finalu, carele este ceriulu. Precum nai'a cu ajutoriulu compasului nu ratacesce pre marea cea lata si afla calea cea drépta, asia nu ratacescu nici acei'a, cari credu invetiaturei ei, pentru-cá dêns'a posiede darulu neratacirei. Conducatoriulu ei este doctrin'a Domnedieésca a lui Isusu, este Spiritulu sântu, care o face infalibila si nu o lasa se ratacésca. Fiendu-cá Baseric'a dà edificieloru s'ale form'a naiei, trebue se aprobamu, cá dêns'a prin form'a acést'a a voiitu se simbolizeze anumite adeveruri, adeca: cá dêns'a pórtá Religiunea si tesaurii rescumperarei lui Isusu la tóte popórale; cá dêns'a duce cu securitate in ceriu pre credintiosi preste abisulu condamnarei; si cá cine crede invetiaturei ei, nu póte ratací. Prin acést'a architectura in form'a naiei, s. baserica ast'feliu vorbesce catra ómeni: „Voi ómeniloru, supuneti-ve instructiunei mele si conducerei, urmati cu credintia ordinatiunile mele! Veniti toti cari sunteti afara de sinulu meu, eretici, necredintiosi, judei si pagâni si ve faceti catolici! Êr' voi filoru credintiosi remâneti catolici si cu nice unu pretiu nu ve dimiteti la relapsu si credintia ratacita! Ast'feliu vorbesce baseric'a prin form'a architecturei edificieloru s'ale. — Nâile suntu edificie mari de lemnu căm de 50 coti lungi, 30 coti late, 20 coti inalte. Vêntulu se prinde cu vêntrerele si le mêná, séu se mișca prin poterea vaporului. La partea din dereptu este unu gubernacolu (cârm'a) care le indrépta, cá se-si tiêna directiunea cea óbla. Suntu prevediute cu tunuri si arme de aperare. Anghire mari de fieru legate de catene si funii gróse le tiênu in locu. De sine se intielege, cá nâile nu potu fi lipsite de mâni ómenesci. Diu'a si nóptea veghiéza unulu pre catargulu celu inaltu, spre a descoperí si aretá stâncile, prundurile sí nâile ce le vînu in cale. Multi ómeni suntu de lipsa la gubernarea unei nâi. Unulu cá presiedinte

supremu aré se comande la toti, acest'a se numesce capitanu; lui trebuie se fie intru ajutoriu oficirii, apoi sub acesti'a 'si eserceza deregatoriile matrozii. Statulu séu proprietariulu strapune capitanului nai'a si intregu personalulu cu tóte marfurile. Pre apa posiede capitanulu potere nerestrinsa, chiar' si preste viéti'a si mórtea matroziloru, déca se rescóla si-i denéga ascultarea. Nai'a primesce si caletori; acesti'a capeta mâncare si serviciu, potu umblá liberi pre podulu náiei (copereméntu), suntu dispensati de tóte serviciile matroziloru, afara de periclulu mare; dar' si ei nu trebuie se impedece pre matrozi in lucrurile loru, nu iáu nici o parte la guvernarea náiei, si au se fia supusi ordinatiuniloru necesari ale capitanului.

Chiar' asia sta lucrulu si cu conducerea si guvernarea basericei catolice. Domnulu si proprietariulu basericei este Isusu Christosu. Precum statulu séu proprietariulu privatu strapune nai'a sub inspectiunea capitanului, asia a concediutu si Isusu s. s'a baserica la unu locutienetoriu (vicariu).

Mai antâiu a alesu la acestu oficiu inaltu pre s. Petru si cá urmatoriu alu acestui'a, constituiu odata pentru totu-de-a-un'a pre Episcopulu Romanu. Acestu locutienetoriu (séu vicariu, capu vediutu) se numesce: Papa. Dênsulu posiede chiar' asia potere independenta si nerestrinsa cu privire la guvernarea basericei, cá si capitanulu pe naia. Precum acestui'a i se dáu oficirii, cari se-i steie intru ajutoriu: asia si Isusu pre lângá Pap'a a pusu superiori, cari se ajute Papei intru guvernarea basericei, acesti'a suntu Episcopii. Ei stáu sub mandatele Papei si-i suntu supusi. Precumu pre naie matrozii suntu supusi oficiriloru si cu ei dimpreuna capitanului, chiar' asia intru guvernarea basericei a subordinatu Isusu, superioriloru si Papei alte poteri (muncitóre) lucrátóre: pre preoti. In fine precumu o naia primesce si caletori, cari capeta costu si ingrigire, dar' la lucrurile matroziloru nu iáu parte: asia stá lucrulu si in baserica, unde populu se bucura de instructiunea crestina si conducerea sufletésca, fara de a avé influintia la ocârmuirea basericei. Precum o raia bine condusa duce securu la locul destinatiunei pre capitanulu seu, pre oficiri, matrozi, caletori si tóte marfele incarcate: asia ajungu in porturile secure ale ceriului

și creștinii catolici sub conducerea preoților lor a Episcopilor și guvernarea Papei.

Acést'a forma de guvernare a bisericii e întielépta și neresturnavera. Déca unu capitănu de naia 'și pricepe oficiulu și guvernéza cu diligintia și déca toti conlucra și implinescu cu acuratétia mandatele lui: atunci nai'a infrunta furtunele cele mai vehemente, și nu suferé dauna, luându-se afara unele vatemari mici, cari nu se potu incungiurá la o caletoria îndelungata pre mare. Nici biseríc'a nu póte apune séu suferí dauna; pentru-cà superiorii ei suntu pazitori fidei, și preste ace'a Isusu Christosu este in biserica și o guvernéza in modu invisibilu. Câte odata náile mênate de furi'a tempestatíloru se lovescu de tiermi séu se frângu de stânci și se cufunda. Dar' fiindu-cà Isusu Christosu guvernéza biseríc'a s'a, asia ei nu i-se póte întéplá o atare nefericire nici din partea regiloru nici din partea ereticiloru, nici din partea inamiciloru literati, cá ea se incete a esistá. In cei trei seculi de antâiu ai esistentiei s'ale, a sustienutu cele mai infiorátore persecutiuni ale imperatíloru romani, ale pagâniloru, judeiloru și filosofiloru, dar' nu s'a potutu supprime, ma numerulu creștiniloru crescú. Ea sustiênu atacurile ereticiloru vicleni și ale multoru inimici invetiati, și éta cá susta și adi, ma din fie-care persecutiune ésa mai curata și mai stralucita. Baseríc'a nu se póte stêrpí de pre pamêntu, ea va sustá pâna la capetulu lumei, — persecutiunile mai multu i folosescu, decâtu i strica. Acést'a se deduce de acolo, fiindu-cà Domnulu Isusu Christosu guvernéza biseríc'a s'a in modu nevediatu. Prin urmare biseríc'a catolica in destinatiunea ei, in organizatiunea interna și form'a de guvernare sémena unci nâi. numai cu ace'a deosebire, cá nai'a chiar' și la conducerea cea mai buna se póte frânge, biseríc'a inse nice odata. Acestu adeveru 'lu simboliséza s. biserica prin ace'a, cá edificieloru bisericii li dà form'a naiei.

II.

Edificiele bisericesci de regula se construescu asia, câtu s. altariu se stee càtra resaritu. Baseríc'a li dà acésta pusetiune de securu nu fara de sensu și insemnatate.

Se pare, că e lege universale a lui D.-dieu conformu carei'a totu ce e bunu si folositoriu se se latiesca dela resaritu spre apusu. Celu puçinu noi aflamu cursulu acest'a in natura. Dela resaritu resare sórele si se face dîu'a. Dela resaritu s'au latîtu pomii, plantele folositoare si florile in apusu. Din resaritu se tragu speciile nóstre de cereale si legumile. Din resaritu veni la noi viti'a de via, smochinulu si olivulu. Dela resaritu s'au latîtu in apusu animalele cele folositoare. Dela resaritu cãtra apusu s'a latîtu genulu omenescu preste pamentu si-lu ocupara. Dela resaritu au pornitu invasiunile popóreloru in seclulu 5, 6 si 7. Dela resaritu cãtra apusu a calatoritu Columbu si a descoperitu Americ'a. Dela resaritu catra apusu emigréza si acum mii de ómeni, spre a-si cautá locuintia nóua in Americ'a apuséna. Din aceste se pare că e lege generale a lui Domnedieu, că totu ce e bunu si folositoriu se se latiesca din resaritu catra apusu.

Prin acést'a lege generale a naturei, ni aratá Domnedieu, că si rescumperarea si mântuirea lunei in resaritu. aveá se se incépa si se ajunga mai departe spre apusu. Si asia se si întemplá in adeveru. Isusu s'a nascutu in resaritu. Din resaritu venira apostolii si predicatorii credintiei. Dela resaritu se descoperi si predicá s. nóstra Religiune, si s'a reversatu la noi in apusu. Dupa descoperirea Americi, mersera acolo apostoli noi catra apusu, — ma si acum se latiesce Religiunea din Europ'a ostica catra Americ'a vestica. Din Americ'a se estinde Religiunea mai departe spre apusu catra Japanu, China, Indi'a orientale etc., de acolo éra-si cá din orientu va strabate prin tóta Asi'a, va ocupá Afric'a, si asia va incunjiurá pamentulu.

Deci déca s. baserica 'si pune edificiele s'ale basericesci catra resaritu, atunci aréta prin ace'a legea cea universale a lui D.-dieu, dupa care latirea tuturor lucrurilor bune si folositoare, intielegendu-se si rescumperarea, aveá se se faca dela resaritu spre apusu, si aievea se si facú

De câte ori dar' întramu in baserica si ne întórcemu privirea catra resaritu, se ne aducemu aminte de intruparea Mântutoriului si rescumperarea nóstra, si se-i mulțiemimu, — se ne indemnamu a ni face de folosu salutea, ce veni din resaritu! Baseric'a ni agraesce la intrarea nóstra

in cas'a Domnului ast'felu: „voi ómeniloru, multiemiti lui Domnedieu pentru rescumparare, pentru religiune, bucurati-ve pentru aceste; iubiti pre Isusu Christosu, si folositi meritele s'ale spre mântuirea sufleteloru vóstre!“

In scurtu legea Creatoriului cu privire la cursulu binelui din resaritu catra apusu ne descopere voi'a lui Domnedieu de a latí mai departe bunatátile primite. Aminu.

(Franz Ehmig.)

Basiliu Ratiu,
vicariulu Fagarasiului.

Predica la mórtea unei june copile.

Éta aprópe suntu dílele mortiei t'ale.
Moise V. 31. 14.

Unde, unde alergi ténera fetióra in flórea vietiei t'ale? Abia câteva'a primaveri ai numeratu inca rumenii trandafiri, ér' florile parfumate abia te primira de sor'a loru, — si tu atátu de ingraba te desparti de sinulu loru? Ceriulu e mai seninu, rosele au odoru mai placutu, auror'a frumósa pre cerescu-i tronu e mai maiestetica, paserile 'su mai incântátóre, isvórele cristaline au murmuru mai dulce si undele loru 'su mai recoritóre in tiér'a unde pleci?

Tu inse nu respondi, ci treci far' de jale, mergi la patri'a cerésca, unde ângerii te ascépta cu doru, se te imbraçiosieze cá pre a loru dulce amica.

Éta Tr. Asc.! Cându cugetamu cá mórtea va vení se aline lungile doreri ale unui betrânu incaruntítu, luândulu cu sine, — cându cugetamu cá va vení se elibereze prinsonieriulu, ce-si tângesce viéti'a in lantiuri de robia, adâncu in temniti'a intunecósa, unde nici o radia lucitóre nu petrunde se-lu consoleze, — éta atunci pe neacceptate vine si din gradin'a vietii rumpe cea mai frageda flóre, si se avênta cu ea rapede, fara de indurare, rece si nepasátóre.

Ea, atátu de dragalasia, atátu de frageda, pléca into-nându:

Abiá 'n primavéra cu dílele mele
Plapânda cá róu'a abia am ajunsu,
Atuncea cându cânta prin flori filomele
Si-o cruda dorere adâncu m'a petrunsu.

(Bolintineanu.)

Este óre penelu se póta scrie suferintiele nemarginite ce ea prin mórtea s'a causà parintiloru sei? A celoru parinti cari cá pre lumin'a ochiloru loru au grigitu-o, cari o priviáu cá pre celu mai pretiosu tesauru alu loru, cari díle, nopti priveghiáu lînga ea, necunoscîndu neci fatigie, neci jertfe, cându erá vorba despre binele ei materialu si sufletescu.

Ah, spunetî-mi déca are dorerea acést'a hotaru? Si déca acestu hotaru e nemarginitu?

Éta Tr. Asc. acestu actu funebralu incá e unu semnu si o scóla pentru noi, din care de nou ne convingemu, cá mórtea e nesigura, cá aici pre pamentu suntu tóte trecátore, tóte numai o vanitate.

*

Multi in multe chipuri s'au incercatu a deslegá problem'a cá: ce e viéti'a? Da, ce e viéti'a? Eu dícu cá viéti'a e o mare vasta, adênca a primejdiósa, a carei talazuri se încérca a-ti bate teribilu corabi'a in care plutesci, dintru-o stânca in alta stânca, din Scyle in Caribde, se pieri, se te nimicesci cu deseversîre. Ferice de acel'a care in midiloculu fortuneloru trece norocosu valurile mării, si ajungîndu limanulu, la tiermurile pacinice póte mîngaiatu — aruncându-si ancor'a — se se oprésca. Da, ce e viéti'a? Eu dícu cá ea e ancor'a ce te conduce, fara se scîi in câtu tîmpu, la o patria de unde nu mai este re'ntórcere. E necontestabilu, e de sciutu, cá toti avemu de a percurge acésta cale. Ferice de acel'a care are destulu proviantu cându incede a face si acestu ultimu drumu!

O, acolo in alta viétia noi nu potemu se ne ducemu de merinde decátu numai pecatele ori vîrtutîle nóstre. Si lucru curiosu! Pe acestea de si nu le-amu luá cu noi, ne-ar' acompániá ele si fara voi'a nóstra; ar' alergá si ne-ar' strigá pe nume in urm'a nóstra, — apoi la tronulu judecatorescu ne-ar' laudá ori ne-ar' defaimá, ne-ar' fi marturii partinitóre ori acusatóre. Cercati! nu o mie si un'a de cause avemu, a ne cugetá la tiént'a, pentru care suntemu creati? — Bernarde ad quid venisti? Se intrebá adese-ori acestu sântu pre sine. Si noi de mii de ori avemu a ne pune acést'a intrebare, cá se nu ne uitamu de scopulu la care alergamu.

Ce amu judecă despre unu ast'feliu de omu, care ar' alergá pe unu drumu óre-care cu repediune, si intrebându-lu că unde merge, ne-ar' respunde că nu scie?

Se vorbesce că unele paturnice câte odata fura óuele altor'a. Si lucru de miratu; puii crescuti abia că audu glasulu mamei loru adeverate, se rapediescu la ea, si lasa pentru totu-de-a-un'a pe mam'a loru vitrêga de mai'nainte. Ast'feliu este omulu. Fumulu desiertatiuniloru din lume ametiesce capulu lui. Sufletulu ratacesce in noianulu nemarginitu alu placeriloru seducátore, si numai vrea se scie nici se cunósca adeverata indestulire, decâtu in resfaciarile si ilusiile seducátore. Cându inse se apropié ór'a mortiei si trebue se-si iee adio dela tóte desmierdatiunile, apare o schinteia divina in sufletulu lui, i luminéza mintea, si-lu face se-si cunósca tiênt'a adeverata pentru care e zîditu. Atunci, atunci cunósce că D.-diu câtu e de mare, câtu e de puternicu, câtu e de gloriosu! Glasulu lui resuna: „Pamêntu esti si in pamêntu vei merge.“ (I Moise III. 19.) Ah, câtu te sêmti de nimicitu la audiulu acestoru cuvinte. Se perimu cá o frundia, ce tómn'a cade palita jalnicu la pamêntu! Dorere 'mi sfasîe anim'a, si unu crudu fiuru me cuprinde la resunetulu loru. Sufetu-mi e sbuciumatu, lacremile 'mi inunda pleopele, si a-si vré se nu esistu si se nu fiu esistatu cându cugetu la acésta totala nimicire.

Dar' ah, ce vorbe zadarnice rostescu buzele mele? Se fia tronulu domnediescu atátu de departe, câtu se nu póta de acolo strabate la noi indurarea lui? Hain'a de auru a sperantie se nu incinga si sinulu nostru, cându tristele faclii ale vietiei nóstre vréu a se stînge? Avemu mijlocu, avemu modru Tr. Asc., a dobêndí si noi grati'a Lui, déca cu anima sincera, prin pocaintia facemu destulu pentru pecatele nóstre, inca inainte de ce amu pasí pre pragulu veciniciei.

Déca amu scí inse ór'a acést'a! Dar' mórtea vine de multe-ori rapede cá gândulu, cá fulgerulu, pe neasceptate, atunci cându cugeti că sórtea 'ti zimbesce si tî-se imbie inca cu multe díle senine, pline de farmecu. Si se nu ne insielamu! Acést'a asertiune nu e neci decâtu o amagire, cì unu puru adeveru, o dreptate severa. Éta ne vorbescu si esemplele: Tullus Hostilius a moritu trasnitu de fulgeru,

si a arsu cu toti casnicii lui, încâtu ómenii nici cu o in-gropatiune simpla nu l'au potutu onorá. Pruncii lui Jobu au moritu repentinu in cas'a in care siedeáu. Bibulu, falniculu beliduce romanu, intrându cu triumfu in Capitolu, morí de o caramida ce a cadiutu pe capulu seu. Luciu Crassu vestitululu oratoru, morí tiênându o vorbire inflacarata catra poporu. Sofocle si Anacreonu, poetii renumiti, morira de o bóba de strugure. Alesandru, principele de Litvani'a, morí de o margéua ce i s'a bagatu in urechia . . . si asiá deschidiéndu istori'a universalá, amu dá acolo de sute si mii de casuri cá aceste. Dar' si in tîmpurile nóstre, care numai scie se cetésca, póte aflá din díuare nenumeratele casuri si eventualitati, cá dovada eclatanta a afirmatiunii amintite.

La ce se ne indemne pre noi aceste esemple, decátu la ace'a, cá se fimu si noi gat'a a plecá in totu minutulu de pre acestu vilu pamêntu. Se lucramu — ce e dreptu — cá si cum vecinicu amu traí, dar' se traimu cá si cum in tóta clipit'a amu morí. De si suntemu constrênsi a osteni neintreruptu dupa trebuintiele nóstre materiale, totusi scopulu nostru finale se ne fia Domnedieu.

Globulu pamêntescu capeta lumina si dela alte corpuri ceresci, dar' sórele singuru e acel'a ce respândesce mai multa vapaie de lumina preste elu. Ast'feliu noi trebue se avemu in animile nóstre totudéun'a pre Domnedieu. Elu e alu nostru doru. Sêmtîrile nóstre infocate de iubire, cu o nobila dorintia, numai lui se le inchinamu.

Calatori suntemu noi aici pre pamêntu. In tóta diu'a morimu — díce Senec'a (Epist. 24), — càci in tóta díu'a pierdemu o parte din viéti'a nóstra, si inca si atunci cându crescemu, ne desvoltamu, si atunci inca declina, se micesce viéti'a ce o avemu. Nu! aici nu avemu noi locasiu statornicu, unde si monumentele cele mai neperitóre la aparintia, inca se ruinéza cu deseversíre. Séu cele siepte minuni ale lumii le potemu priví si acum? Mai stáu inca murii Babilonului, acele turnuri grandióse cu gradinele Semiramii cari spêndiuráu in aeru? — Se vede si acumu templulu Díanei din Efes, zíditu cu mândria de Asi'a intréga 222 de ani? — Tipulu lui Joe din Olimpi'a, acea opera marétia a pictorului Phidias, la care priviáu cu faló-

sie popórele lumii, esista inca si astadi? — Piramidele mar-
retie din Egiptu, a caroru ruine colosale si adi te punu in
uimire, au nu ne sioptescu, cà tóte in lume suntu trecatóre?
— Se mai vede inca pre insul'a Rhodos stélpulu falnicu
alu Sórelui, aredicatu de Demetriu regele Asiei, cá se steie
pâna la capetulu lumii? — Mausoleulu redicatu de soçi'a
fidela a regelui Mausolu din Cari'a, spuneti-mi unde e? —
Cine mai scie curtea regésca a lui Ciru, ce fù zîdita din
diferite si pretióse petrii, unde regele Asver aduse nenum-
eratele mobile de auru si argintu, si unde 'si tienù ospetiulu
celu mai renumitu, ce numai s'a pomenitu pâna adi in lume?

Tóte au disparutu! Glori'a loru s'a prefacutu in o trista
deceptiune! — Asiá vomu trece si noi fara de veste de aici!
Mai iute séu mai târdîu, precum adeca sta scrisu despre
fie-carele in cartea vietii!

Éta pilda eclatanta inaintea ochiloru nóstri! Ce tē-
nera, ce suava, ce frageda a fostu ea, si totusi Atotu-po-
tintele o chiamà la sine. Parintii ei s'au luptatu cu oboséla,
cu poteri indoite a o smulge din ghiarele crude ale mortii,
dar' in vanu! Va vení éra primavér'a desfatatóre, si florile
din gradina ve va spune gelnicu, doiosu si intristate, cà
fiic'a vóstra nu mai e cu ele. Va vení vér'a cu grânele ei
manóse, — si luncile, câmpiile suridietóre, ve voru spune sus-
pinându, cà nu mai potu se védia pe copil'a vóstra iubitóre.
Va vení tómn'a cu fructele ei dulci, imbelsiugate, — si frundi'a
va cadé plângându de pe arborii din gradina si dorerosu va
intrebá si ea de numele ei. Ér' érn'a cându singuri lînga
caminu ve-ti reculege suvenirile trecutului, cându pe-a do-
rului ruine ve-ti priví iudereptu, ah, atunci ochii vostrii se
voru nabusí de lacrime, peptulu vostru tristu se va sbate
cu vehementia, càci mai tóte obiectele din casa voru vorbí
cu jale de numele iubitei vóstre copile.

Gândurile sumbre ne-ar' aduce o desperare totala, de-
cumv'a nu amu scí cà viéti'a o chimera numai, si cà dupa
mórte ér' vomu traí o vecinicie. Atunci vomu convení cu
cei pe cari i-amu iubit, si convietiuirea nóstra va fi nedes-
partíbila. Oh déca v'au vatematu cu cev'a, ar' cere repau-
sat'a iertare dela voi. Dar' sciu cà voi a-ti iertatu-o in-
ainte de rogarea ei, càci unu asiá sufletu candidu cá alu ei
nu s'a incumetatu neci cându a aduce superare in cas'a vóstra.

Si acumu nobile sufletu, pasiesce cu mângaiere la locasiurile vecinice, unde avemu firm'a sperantia că vei aflá bucuriele neperitóre. In calea t'a te urmarésca binecuvântarile nóstre, care la toti ne-ai fostu o adeverata crestina de modelu. Odichna vecinica se-ti dee Tatalu celu cerescu, si fericirile neperitóre se le sênti si se-ti surida vecinicu, necurmatu! Aminu.

Adalbertu Pitucu.

Homilia pre Dominec'a IV. dupa ss. Rosalii.

Ev. Mateiu VIII. 5—13.

Domnulu nostru Isusu Christosu, carele a folositu tóta ocasiunea spre respandirea invetiaturei s'ale domnedieesci — dupa cum ni spune s. Mateiu Evang. — vediându poporu multu adunatu in giurulu seu, s'a suitu pre munte spre a invetiá multîmea si pre invetiaceii sei. Cátu de petrundietória si interesanta potù fi invetiatur'a Lui, se póte scí acést'a si din impregiurarea că — „popórele se uimiáu de invetiatur'a Lui“ si-lu urmarira inca si dupa-ce s'a coboritu de pre munte. Isusu se folosí si mai departe de acést'a ocasiune, invetiandu éراسi si pre calea catra Cafernaum; — i-a invetiatu nu numai cu cuvântulu, ci si prin minuni: curatîndu pre unu leprosu si vindecându pre servulu sutasiului din s. evangelia de adi, cá acesti'a cari ascultara voiosu invetiatur'a s'a, se fia adi marturi si minuniloru s'ale domnedieesci. Cu ocasiunea de adi voiu se ve vorbescu despre minunea din urma a lui Christosu, adeca: despre vindecarea servului sutasiului. — Fíti cu luare aminte!

„Intrându Isusu in Cafernaum, s'a apropiatu catra dên-sulu unu sutasiu, rogândulu pre Elu si dicându: Dómnne, fiulu meu jace in casa bolnavu si se muncesce reu. Si a dîsu Isusu lui: „Eu venindu, 'lu voiu vindecá pre elu.“ — Precumu ne spune s. Luc'a Ev. acestu sutasiu temetoriu de Domnedieu zîdise sinagoga si scóla pentru jidovii din Cafernaum. Bunavointi'a si ingrigirea ce dovedí acestu su-

tasiu catra servulu seu bolnavu, pôte servi de esemplu toturoru stapâniloru cari au servitori straini sub stapânirea loru. Acestu sutasiu, usioru poteá se tramita la spitalu pre servulu seu bolnavu, dar' nu facù acést'a, cì din contra, chiar' la cas'a s'a i-a portatu de grigia. Acestu servu pâna-ce fusese sanetosu a adusu folosu casei sutasiului, deci neci elu nu-lu alunga acumu de la sene. Sutasiulu — de voiá — poteá se tramita vre-unu ostasiu de alu seu dupa cutarev'a medicu, dar' nu: elu insusi in persóna cercá pre celu mai invetiatu medicu, pre Domnulu nostru Isusu Christosu, si cu umilintia se róga pentru reinsanetosiarea servului seu. Óre vre-unu parinte s'ar' fi potutu ingrigí cu mai multa iubire despre fiulu seu, cá acestu sutasiu? Acestu maretiu esemplu pare cá eschiamo la urechi'a nóstra: voi stapâniloru! portati grigi'a serviloru vostri, chiar' cumu v'ar' fi fii proprii, cá-ci cá crestini adevirati, numai ast'feliu veti fi demni de numele de stapâni! Cátu suntu de pretiuiti si servii inaintea lui D.-dieu, ne aréta insusi Domnulu nostru Isusu Christosu, cá-ci de locu indurându-se spre servulu celu bolnavu dîse catra sutasiu: „Eu venindu 'lu voiu vindecá pre elu.“ Scimu din s. scriptura, cá unu omu-imperatu asîşderea a chiamatu odinióra pre Isusu la cas'a s'a, cá se-i vindece pre fiulu seu, carele erá se móra, si Isusu nu s'a dusu la cas'a acestui'a, cì numai din departare a vindecatu pre fiulu lui, — la acestu servu bolnavu inse voi se mérga insusi in persóna. Vedeti dar' cá precumu sutasiulu, asia si Isusu Christosu, in nemicu pretiuitira mai puçinu pre servi de câtu pre fii proprii! Domnedieu nu face deosebire. Cine se ingrigiesce numai de ai sei, acel'a numai pre sine se iubisce, dar' carele pórtá grigia si de servi, cá de fii sei, acel'a iubisce aieve pre Domnedieu, carele demânda: „se iubesci pre de-aprópele teu, cá pre tine insu-ti!“ „Si respondiendu sutasiulu a dîsu: „Dómne nu suntu demnu cá şe întri sub acopereméntulu meu, cì dî numai cu cuvêntulu si se va vindecá fiulu meu; cá-ci si eu sum omu sub stapênire avêndu sub mine ostasi si dîcu acestui'a mergi si merge; si altui'a vino si vine; si servului meu: fâ acést'a, si face.“ Acestea cuvinte ale sutasiului suntu dovêda despre credintia lui statornica: cá Isusu Christosu e Domne-

dieu adevăratu, cu-i tóta fiintí'a e supusa, — éra cuvintele acestea: „dî numai cu cuvîntulu si se va vindecá fiulu meu“, acestea atátu insemnéza cá sî cum ar' fi dîsu: Isuse demánda numai morbului si mortii, si acestea de locu voru se te asculte, precumu si eu facu fația de superiorii miei si pre mene me asculta supusii mei. — Éta unu altu exemplu I. m! Supunerea — de carea se falește sutasiulu cu privire la ostasii si servii sei, — acésta supunere trebuie se stêrnéscá asemenea supunere la toti acei'a cari au superiori si suntu supusi séu servi. De óre-ce Domnedieu a rînduitu ace'a cá unii se fia superiori éra altii supusi unui stapênu, éra alti servi, de-óre-ce dela celu din urma servu pâna la imperatu toti suntemu supusi unulu altui'a, de óra-ce e lucru de sciutu cá neci o societate nu póte subsistá, in carea fiesce-cine ar' voi se dispuna dênsulu séu se faca numai din capulu seu, si dela inceputulu lumii nu a subsistatu nici vre-o tíera, nici vre-o cetate, ma nici vre-o familia in carea se nu fia fostu vre-unulu mai mare si cei'alalti supusi, din tóte acestea urméza cá fiesce-care omu e detoriu a se supune si a servi cu credintia in sfer'a s'a! — Deci voi cari sunteti servi urmati esemplulu serviloru sutasiului din s. evang. de adi. Déca stapâanii voștrii ve demánda se mergeti, mergeti de locu, déca ve dîcu se veniti, grabiti de locu, déca ve spunu se faceti acést'a séu ace'a, faceti cu tóta straduirea, si atunci va se incete cainti'a generala cá in dílele nóstre nu se potu câscigá servi buni si credintiosi. Ascultati pre stapâanii voștrii precumu asculta fii buni pre parintii sei, cáci alt'felu in stapânelu voștru veti se dobânditi unu tata bunu, si in stapân'a vóștra o mama buna. Sutasiulu de adi a fostu unu stapânu bunu, dar' chiar' din propri'a lui marturisire scimu si ace'a cá servii lui a fostu ascultatori. Aci e de a se insemná, cá nu numai servii au detorintia de a ascultá pre stapâanii sei, ci totu-odata fiesce-care omu — de óra-ce toti suntemu supusi — cumu dîcu fiesce-care omu e detoriu de a ascultá si a fi supusu poterei mai inalte, precumu ne demánda si s. Paulu Ap. (Rom. 13, 1 si urm.)

Audiêndu Isusu cuvintele sutasiului pline de incredere s'a uimitu dîcîndu celoru ce-i urmáu: „Adevéru dîcu vóue,

cà in Israilu nu am aflatu atât'a credintia. Deci dîcu voue: cà multi voru veni dela resaritu si dela apusu si voru odichni cu Avraamu, cu Isacu si cu Jacobu intru imperati'a ceriului, éra fi imperatiei voru fi goniti intru intunereculu celu din afara, acolo va fi plânsu si scrișnirea dintîloru.“

Domnulu nostru Isusu Christosu, nu pentru ace'a s'a miratu de credinti'a sutasiului, cà dóra cá Domnedieu nu o sciá ace'a, ci cá se faca atenti pre jidovi. Anume jidovii se faliáu cà numai dênsii au credinti'a cea adeverata — ce atunci intru adeveru asiá a si fostu. — Dar' sutasiulu erá ostasiu si pre lînga ace'a si pagânu, deci ce rusîne, cà acestu pagânu intreceá pre jidovi in credinti'a adeverata despre Mesi'a! Deci chiar' pentru rusinarea jidoviloru cerbicosi dîse Christosu cà, voru veni pagâni dela marginele lumii si voru intrá in sênulu s.-tei maice biserice si voru luá parte cu patriarchii si profetii intru imperati'a raiului, pâna-ce jidovii pentru necredinti'a loru — de si eráu poporulu alesu alu lui Domnedieu — voru se fia despretiuiti si aruncati in osênd'a eterna.

I. m.! Noi cá crestini dreptu-credintiosi asemenea suntemu fi imperatiei si bisericei lui Christosu, dar' de cum-v'a vomu fi necredintiosi si viéti'a nóstra nu vomu se-o indreptamu conformu credintiei nóstre, atunci si noi dimpreuna cu jidovii necredintiosi vomu fi eschisi dintru imperati'a raiului si vomu fi aruncati in intunecimea iadului, pâna-ce alte popóre, ma inca si jidovi, capatându darulu întórcerei adeverate, póte cà voru luá parte cu apostolii si cu toti santii in bucuriele si desfatarile ceresci!

Se vedemu acumu capetulu intêmplarii de adi. „Si a dîsu Isusu catra sutasiulu: „mergi si cum ai credintu fia tîe. Si s'a vindecatu fiulu lui intru ace'a óra.“

I. m.! Isusu Christosu numai pentru credinti'a sutasiului a vindecatu pre servulu bolnavu. Isusu Christosu are asemenea potere de a vindecá si adi, numai se avem credintia si incredere cá sutasiulu din s. evangelia de adi. Stêrniti dar' intru voi credinti'a adeverata si o pastrati ace'a neclatita, cà-ci atunci va dîce Isusu si catra voi, ce a dîsu odinóra catra sutasiulu: „mergi si cum ai credintu fia tîe!“ Aminu.

Vasiliu Budescu.

Educatiunea si instructiunea trebuie se aiba base religioase-morale cá se fie salutare.

(Fine..)

Din aceste se pare evidentu, cá fara de succesu au se remána ostenelele acelu'a care ar' alergá pentru o cultura reala, si nu s'ar' silí se descepte si se cultive intre ómeni sentimentulu religiosu; si ce tempu póte fi mai potrivitu spre acést'a decumu este cel'a alu tineretieloru loru, cându ei se cuprindu in scóla cu studiulu? Acest'a este modulu pre cátu de eficace, pre atátu si de placutu, cá unulu ce-i cu totulu conformu naturei rationale, de a pregatí pepinierele de cetatieni tematori de D.-dieu, iubitori de vèrtute si de justitie, cari intr'o dí voru formá o societate in adeveru culta si civilisata. Scimu inse cá nu lipsescu de acei'a cari pe lângá tóta evidentí'a lucrului, ce abia l'amu potutu schitiá, nu incéta de a ne asurdí urechile cu strigatulu loru obicīnuitu cá scól'a trebuie se fia fara de religione, cá invetiatoriulu trebuie se se arete indiferentu fačia cu acést'a materie, din motivu cá trebuie respectata libertatea de consciintia a prunciloru; strigatulu acest'a inse nu ne mişca, convinsi fiindu cá din ratiunile nóstre se va intielege, cá frasele acelea, de nu suntu cuvinte fara nici unu sensu, ascundu in sine unu veninu periculosu.

Scóla indiferenta in materie de religione! Dar', daca vorbele aceste ar' avé vre-unu sensu, acel'a nu ar' poté fi altulu decâtu de a stínge prin o suflare reutatiósa lumin'a celoru mai pretióse adevèruri din mintile cele fragede ale prunciloru. E constatatu in fapta, cá ómenii de ordinariu suntu ast'feliu in viétia, cum au fostu educati in pruncie, déca bine, buni, — déca reu, rei. Indatorirea de a formá educatiunea prunciloru inainte de tóte este a parentīloru, cari precum trebuie se procure filoru loru alimente bune si sanetóse, spre a cresce si spre a se intarí, ast'-feliu, ba multu mai tare, au se se ingrigiésca de nutritia inteligentii si animei loru cu maximele salutare ale religiunii, si se le premérgea cu esemplulu bunu, spre a devení ómeni onesti si virtuosi. Educatiunea acést'a, inceputa lângá vatr'a parintiésca, are se se continue in scóla, unde baiatulu 'si petrece partea cea mai mare a tēmpului seu. Puneti acumu, cá scól'a in care

Întra elu ar' fi o scóla indiferenta, si vedeti ce s'ar' alege de educatiunea s'a. Ea nu numai s'ar' intrerupe, dar' chiar' s'ar' distruge, intunecându-i-se principiile si impededându-i-se efectele; dupa-ce de obicei asupra animei celei simple a baiatului are mai multa influentia autoritatea invetiatorului, pre care 'lu crede omu cu sciintia, decâtu a parintiloru, cari adese-ori suntu seraci si ignoranti. De unde urméza, cà neaudîndu nici o vorba buna pîntru religiune din gur'a invetiatorului, si nici o amintire despre datorintiele omului catra Domnedieu, séu pricepêdu, cà cu propusu se incongiura tractarea acestoru lucruri, baiatul desceptu, fara se scie, se dedà de tiêne adeveturile religióse, ce le invétia de la parinti, déca nu de inutile, spre a nu díce mai reu, celu puçinu de cestiuni fara importantia si fara folosu pîntru viétia s'a. Ce vomu díce apoi despre acei prunci nenorociti, si nu suntu puçini, cari nu au parinti, séu î-i áu cu totul depravati? Victime indiferentismului din scóla, ar' remáné pururea intr'o deplorabila ignorantia si intr'unu dubiu sfasietoriu façia cu adeveturile cele mai inalte, ce suntu atátu de necesare pîntru educarea mintiei si a animei. Si ce alta ar' fi acést'a, déca nu cufundarea tinereloru inteligentie intr'unu intunerecu oribilu, si totu atunci lipsirea loru de lumin'a ace'a, din care singura natur'a loru rationala 'si póte trage fortia si vigóre spre a cresce intréga si robusta in ordinea morala?

Déca unu gradinariu ar' inchide intr'unu locu obscuru si intunecosu delicatele plantutie, din cari voiesce a-si inavutí gradin'a atunci, cându ele incepu a incoltí, nu l'amu tiéné óre cu totii de nebuu? Ér' sermanele plante cu greu numai ar' poté cresce, si atátu de palide, de subtíri si de slabe ar' fi, încátu curêndu ar' putredí; scóse apoi afara s'ar' uscá de totu, lasându spatiulu cuprinsu de ele liberu buruieniloru nefolositóre si nocive. Éta icón'a fidela a scólei fara religiune, carea mai multu de câtu o nebuuie, ar' fí si o crudíme nelegiuita.

Concludemu intru ace'a, cà in scóla nu se póte despartí instructiunea de educatiune, cà si un'a si alt'a fara mijlocirea religiunii suntu cá si o planta fara lumina, fara viétia. In interesulu culturei asia dara, si pîntru misiunea adevurata a scólei, invetiatorulu nu póte trece cu vederea maxi-

mele salutare ale religiunii, ci din contra trebuie se le propuna cu reverentia, mai cu séma in acele pretiöse momente, in cari baietii, impinsi de curiositatea innascuta fiintei rationale, voiescu se cunósca cauzele tuturor fiintieloru din lume, ce'a ce nu o potu aflá decátu din partea adeverurilor religiöse. Nu intielegemu inse prin acést'a, cá elu ar' avé se esplice religiunea *ex professo*, si cu atátu mai puçinu se faca alusiune la controversese religiöse, pentru-cá ace'a apartíne celoru ce le díse Invetiatoriulu divinú alu némului omenescu: „mergêndu in tóta lumea, invetiati tóte popórele;“ altcumu propunerea controverseloru ar' fi si unu lucru imprudentu si chiar' nocivu mintiloru fragede si consciintieloru simple ale copiiloru, incapabili de o seriósá discussiune. In bogatulu tesauru alu religiunii crestine se afla o multíme de adeveruri sublime, cari fiindu lumin'a inteligintii, trebuie se stralucésca preste mintea fie-carui omu, chiar' dela inceputulu vietiei s'ale rationale, de voiesce se umble pre calea cea drépta, carea singura 'lu conduce la inaltele s'ale destinuri. De acestea trebuie se se folosésca invetiatoriulu spre a indreptá si cultivá pre elevii sei, nu inse cá pre nisce animale necuvântátóre prin uniculu argumentu alu preputintii si a pedepseloru, ce nu au decátu o eficacitate trecátóre asupr'a sêmtîriloru, ci prin ratiuni solide si prin esemple potrivite, cari mişca mintea si strabatu anim'a. Promovându in chipulu acest'a moral'a si iubirea adeverului in ai sei elevi, î-i va scapá de trândavie, precându i va obicinuí cu diliginti'a, si 'si va asigurá unu profitu mai mare cu ei in tóte ramurile sciintiei. Ce'a ce frumosu ni-o aréta ins'a-si esperienti'a din care se constata, cá iubirea de studiu si progresele cele mai mari suntu aprópe privilegiulu aceloru scóle, in cari educatiunea se pretiuesce totu atátu de multu cátu si instructiunea.

Respectându-se ast'-feliu intr'unu modu legitimu libertatea de consciintia a prunciloru, prin eficacitatea adeveruriloru religiöse, va lucrá cu folosu invetiatoriulu cá se se póta contemplá apoi si in societatea omenésca, cá si intr'o alésa gradina, flori si fructe de vêrtuti cetatieneseci, pre lânga tóta tendinti'a misteriósa ce-o au ómenii spre reutate.

Vasile Laureri
vicariu generalu.

VERGUR'A MARIA.

De auru incinsa, cu haina de stele
Naltiata la ceriuri pe aripi de vântu,
Cu pèru blondu si móle, pe-a noriloru schele
Cin' óre intonéza, unu viersu asia sântu?

De ce se despica si norii si spatiulu
Si cét'a de Cherubi de ce-au scoboritu?

Cu ceatia-argintósa Ea-si copere braçiulu
Serafi o inaltia cu glasulu smeritu.

Èr' muntii se 'nchina si vâile cânta
Si apele murmur' si câmpii tresaru —
Pe nori leghióne de ângeri s'avênta,
Se duca pe-ace'a ce-i plina de daru.

In giuru-i colinda eternele sfere
Plutindu printre radie de dulci primaveri,
E-a, lumei stapâna, si-a mea mângaiere,
S'asiédia pe tronu-'i lipsitu de doreri.

De-odata se-'nchide a ceriului pórtá
Si ângerii sbóra pe aripi de focu,
Si singura lun'a prin sfere se pórtá
Cu visulu meu tainicu — sfântu visu de norocu.

Traianu H. Popu.

V A R I E T A T I.

Academî'a romana si-a incheiatu siedintiele. -- Regele si Regin'a inca au fostu de faci'a. — Regele a donatu Academiei operele complete ale genialei scriitoare Carmen Sylv'a, ce'a ce s'a primitu cu cele mai fragurose aclamatiuni. — Reconstituindu-se biuroulu academiei, dlu Michailu Cogalniceanu din nou fù alesu cu majoritate de voturi de presiedinte. — La premiulu de 5,000 lei, ce-lu publicase Academî'a româna pentru cea mai buna lucrare: „Nunt'a la Români,“ s'au prezentatu d'oue manuscripte, unulu cu moto latinu si altulu avêndu moto: insuratulu de tîneru si mân-carea de deminétia. Ambele lucrari suntu fôrte bune. Academî'a a acordatu premiulu de 5.000 lei lucrarei cu moto românescu, cá mai completa; ér' pentru a d'ou'a lucrare a creatu unu premiu de 2,000 lei din alte fonduri ale Academiei. Premiulu primu l'a obtienutu d.-siór'a profesóra Elen'a Sevastosu din Români'a, ér' premiulu alu doile dlu S. Fl Marianu, preotu si profesoru in Bucovin'a.

Noulu concursu alu Academiei romane. Subiectulu de premiu pentru anulu viitoriu hotaritu de Academî'a româna din Bucuresci este Nascerea si mórtea la români. Datine si credintie.“

O descoperire científica importanta. Dlu Dr. I. Antoniu, cunoscutu prin lucrarile s'ale erudite, a avutu fericirea de a dá preste unu arbore petrificatu in o stânca. Éta impregiurarile in care s'a aflatu acést'a: Lucratorii ce sapáu la terasamentulu liniei Crasna-Husi (Români'a), au datu preste o stânca, ce trebuiá se o sparga. Cu multa greutate reusira a rumpe cev'a, dar' cându colo vedu cá pétr'a are cev'a deosebitu. Pareá a fi copaciu impetritu. — Cá mirati locuitorii au aretatu siefului loru.—Din un'a din alt'a aflá si dlu Dr. Antoniu, care mergêadu la faci'a locului si spargêndu stânc'a cu dinamita, — formele arborelui petrificatu aparura in tóta splendórea. Crengi, frundie fôrte bine pastrate, asiá cá s'ar' poté studiá acum vechimea stâncei dupa feliulu ei de constituire, cum s'ar' poté aflá si arborele din ce familia face parte. Dlu Dr. Antoniu in curêndu va transportá stânc'a la Bêrladu inbogátindu-si ast'feliu colectiunea s'a mineralogica, si altmintrea fôrte bogata, care' a atrasu privirea iuvetiáfloru cá Wirkov si altii. Se crede cá d. Antoniu va descrie in amenuntîme ce'a ce a gasitu pentru a scí mai bine ce contiène paméntulu României.

Cununia cu cumnata (sor'a soçiei reposate) este oprita de multu in Angli'a tiéra protestanta. Tóte incercarile din parlamentulu Angliei pentru de a se redicá acésta oprire si a se permite casatorî'a cu cumnat'a adeca cu sor'a soçiei reposate, incercari, ce s'au repetitu din anulu 1835 incóce cându in cas'a de susu, la lordi, cându in cas'a de josu, la comuni, au remasu fâra rezultat. In anulu 1884 proiectulu de lege din cestiune a fostu votatu de camera, dar' cas'a de susu l'a respisu, éra in anulu trecutu l'a fostu

votatu cas'a de susu si apoi l'a respinsu camer'a. In anulu curente luându-se de nou sub pertractare acestu proiectu in camera a fostu primitu cu o mica majoritate de voturi. de ace'a esista temere fundata, că lordii nu voru sanctioná cu votulu loru acelu proiectu, fiindu-cá si Ministrulu de interne, carele de asta-data este catolicu, a declarat, că intentionat'a permisiune lovesce in dreptulu divin.

In beseric'a catolica se incheia ast'felu de casatorii — prelânga dispensare dela scaunulu papalu.

Venitele si spesele fondului religionariu ort.-or. din Bucovin'a suntu specificate pentru anulu 1888 câte cu 706,900 fl. Pentru trebuintele cultului s'au fixatu 413,000 fl., pentru invetiamentu 123,300 fl. pentru spese generale 51.250 fl., pentru pensuni 59,300 fl., la capitalulu neatacabilu s'au adausu 58.250 fl. — Êr' venitele fondului suntu urmatóarele: din interesele active 278,000 fl. din domenii si realitati 421,000 fl., din banii scolii 4411 fl., de pe vëndiarea de cărti 300 fl. si 2215 din felurite isvóre.

Romano cibachero sicloribe. Sub acestu titlu a aparutu o gramatica tîganésca scrisa de archiducele Iosifu si edata de Academi'a de sciintie ungara. Acésta carte contiêne afara de partea gramaticala o multîme de date cu privire la etnologi'a, istori'a, poesi'a, art'a, music'a si literatur'a tîganiloru. In Ungari'a traiescu cu totulu 79,393 de tîgani, ér' 99,098 de persóne pricepu limb'a tîganésca, 15,027 nu vorbescu decátu numai acestu idiomu, 32,415 vorbescu si românesce, 18,151 si unguresce. Dupa confesiune suntu 24,000 greco orientali, 23,655 greco-catolici, 20,110 romano-catolici, 9,022 calvini, 1,620 luterani. — Princes'a rusésca Gangarni si contes'a Tolstoj se tragu din tîgani. Tîganiu dintru ântâiu cunosceáu si cultiváu numai music'a românesca, mai târdîu invetiara apoi si pe cea ungurésca.

Concursu la scólele de cadeti. Cu inceperea anului scolariu urmatoriu (1888/9) se primescu frecuentanti in scólele de cadeti pentru infanterie, in numerulu urmatoriu: In scólele din Vien'a, Budapest'a si Prag'a câte 80, in cele din Karlstadt, Karthaus. Lobzow, Sibiiu, Triest, Liebenau, Pojon, Insbruck si Timisiór'a câte 30. In scólele pentru artileria 80 pentru pioniri 40, pentru geniu 15 si pentru cavaleria anulu alu 2-lea 50, anulu alu 3-lea 25. In acestea scoli potu fi primiti ténerei prelânga conditionile ce urméza: 1. corpu sanetosu, 2. portarea morala esemplara, 3. pregatire la studie, si anume pentru anulu primu celu puçinu 4 clase gimnasiale ori reale, cu succesu absolvate, ér' déca succesulu a fostu cu eminentia, suntu destule 3 clase; pentru anulu alu 2 lea 5 clase, anulu alu 3-lea 6 clase, si pentru anulu alu 4-lea 8 clase cu esamenu de maturitate. — 4. primirea angagiamentului de a servi dupa absolvarea studiiloru, pentru totu anulu petrecutu in scóla inca câte unu anu calculatu preste anii obligati a servi cá ostasiu,

5. primirea din partea parinților a obligamentului de a procura cele de lipsa din propriile mijloce, 6. solvirea didactului. — Frecuentanții școlilor de cavalerie mai au afara de acésta a solvi anticipative in anulu alu 2-lea 100 fl. in anulu alu 3-lea 200 fl. in fondulu de equitatieune, care suma numai la fii de ofițieri seraci se reduce la jumetate.

Societatea literaria besericésca „Alexi-Sincai“ a teologiloru rom. gr.-cat. din Gher'la s'a constituitu pentru anulu scolastecu 1887/9 in modulu urmatoriu: Conducatoriu dlu Dr. Ioanu Popu, profesoru de teologie; — presiedinte: Petru Petrisioru cler. de c. III; vice-presiedinte: Vasiliu Popu cl. de c. II; secretariu: Vasile Vajda cl. de c. II; notariu a siedintieloru: Antoniu Balibanu cl. de c. II; cassariu: Ionu Veresiu cl. de c. III; controloru: Demetriu Savu cl. de c. II; bibliotecariu Iuliu Moldovanu cl. de c. II. si archivariu Sigismundu Lengyel clericu de c. I.

Premiu pentru unu tractatu din sfer'a agriculturei. Regele României Carol I. a facutu Academiei române o donatiune de 1.000 lei pentru crearea unui premiu, care se va dá pentru celu mai bunu tractatu din sfer'a agriculturei, scrisu in limb'a româna si publicatu in cursulu anului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iacobu Bolog'a,

consilieriu aulicu transilv. reg. in pens., Cavaleru alu ordului Coron'a de feru cl. III, vice-presiedinte alu Asociatiunei transilvane pentru lit. rom. si cult. pop. romanu, presiedinte alu Directiunei instit. de cred. si economii „Albin'a“, membru alu sinodului archid. gr.-or. si fiscalu alu consist. metropol. gr.-or., membru alesu alu represent. Comitat. si orasinulu Sibiu, precumu si alu fundat. fericit. „Gozsdu“, membru alu Direct. banței gener. de asig. „Transilvani'a“, membru onorariu lu societatiei geografice din Bucuresci etc. etc.

dupa scurte suferintie in 18/30 Maiu la 1/28 ore deminēti'a si-a datu nobilulu sufletu in mânilu Creatoriului — in etate de 70 ani.

Reposatulu se bucurá de mare stima inaintea toturoru connationaliloru sei, cá unulu care in tóta viēti'a s'a a fostu unu caldurosu spriginitoriu alu causei poporului românu, si a contribuitu cu multu zelu si cu multa bunavointia in inaintarea lui pe tóte terenele. — Iacobu Bolog'a s'a distinsu in carier'a s'a de functionariu alu statului prin deosebita aptitudine si diligintia, asiá cá in 1863 elu fū decoratu cu inaltulu ordinu „Coron'a de feru,“ ér' mai târdtu fū numitu consiliariu reg. la curtea aulica. — Schimbările politice din 1865/6 au adusu cu sine pensionarea si retragerea lui in viēti'a privata. De-atunci încóce Iacobu Bolog'a a desvoltatu o insemnata activitate pe terēmulu culturalu, besericescu si economicu. Dela 1870 a statu in fruntea comitetului Asociatiunei transilvane, parte cá presiedinte, parte cá vice-presiedinte. Institutulu „Albin'a“ 'lu numera intre membrii sei fundatori cei mai activi. — Meritele reposatului voru remâné neșterse in memori'a connationaliloru sei.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negruti in Gher'la.

Gher'la. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.